GOIB
CONSELLERIA
EDUCACIÓ
I UNIVERSITATS
DIRECCIÓ GENERAL
PRIMERA INFÀNCIA I
ATENCIÓ DIVERSITAT

Equip Comunicació Llenguatge i Aprenentatge

Xerrades formatives SICE 2024-25

ABANS DE COMENÇAR:

Resolució del director general de Planificació, Ordenació i Centres de dia 9 de juliol de 2019 per la qual es reconeix a efectes administratius **l'Equip Específic** de Comunicació, Llenguatge i Aprenentatge (ECLA) per millorar la competència comunicativa i lingüística dels alumnes i atendre aquells amb dificultats de llenguatge i d'aprenentatge i se li atorga autonomia de gestió. Publicada al BOIB Núm. 100 de 20 de juliol de 2019

Ens posam cara…

Susana Morales Arcas

Miquela Sastre Vidal

Marga Sbert Vidal

Andrea Caldas Prats

DE QUÈ PARLAM??

Qui som?

L'Equip especialitzat ECLA està format per logopedes i té com a funcions principals donar suport als centres educatius i a les famílies col·laborant en l'avaluació, la coordinació i la intervenció amb alumnat amb dificultats de comunicació, llenguatge i aprenentatge. I la difusió de programes, documents, materials i altres estratègies per la millora de les habilitats comunicatives i lingüístiques.

Tot, entre tots!

- No som competència, som companys
- Tenim el mateix objectiu
- Ens complementam
- Som i feim comunitat educativa

Ens necessitam tots

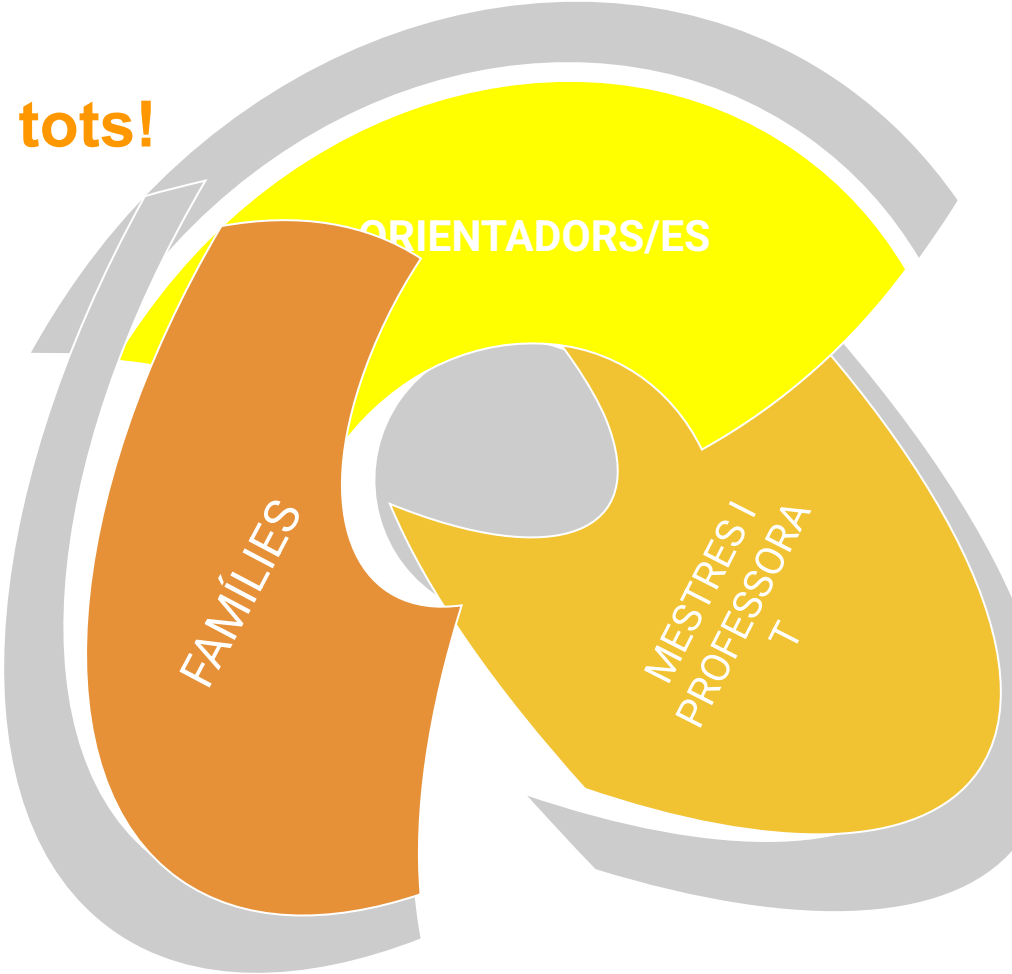

I per què logopedes? Què és un logopeda?

“La Logopedia es la disciplina científica y la profesión encargada del estudio, la investigación, la prevención, la evaluación, el diagnóstico y el tratamiento en todas las áreas de la comunicación humana, lenguaje, habla, voz, audición y funciones orales no verbales, tanto en sus aspectos normativos como patológicos, a lo largo de todo el ciclo vital de la persona, desde el nacimiento hasta la última etapa de la vida (CPLOL/ESLA, 2013).

Son especialmente interesantes los actuales enfoques funcionales, sociales y comunitarios, centrados en la Calidad de Vida de la persona y su entorno (familiar, escolar, laboral, social, entre otros). Además, en la última década han emergido nuevas necesidades clínicas y sociales a las que la Logopedia, como disciplina y profesión, tiene que dar servicio (AELFA-IF, 2021).

Para más información, consultar: https://eslaeurope.eu/ o https://ialpasoc.info y www.aelfa.org

Font: Associació Espanyola de Logopèdia, Foniatria i Audiologia - AELFA.

I per a qui feim feina?

- ★ els invisibles
- ★ els que no molesten
- ★ els que tenen els mateixos drets a ser presents, participar i aprendre

Però també per a tots

PENSAM:
hi ha alguna persona
que no segueixi aprenent
a comunicar-se,
a parlar,
a escoltar,
a llegir i a escriure…
durant tota la vida?

QUINES DIFICULTATS?

- Trastorns de la **comunicació**, del **llenguatge** i de la **parla**: Trastorn de desenvolupament o Específic del Llenguatge (TDL o TEL), Retard del llenguatge, Trastorns dels sons de la parla o Trastons Fonològics, Disglòssia, Disfèmia greu, Mutisme.

- Trastorns greus d'aprenentatge de la **lectura**, l'**escriptura** i el **càlcul** (dislèxia i discalcúlia).

Què diu la recerca?

Font: Victoria Joffe. Univ Essex

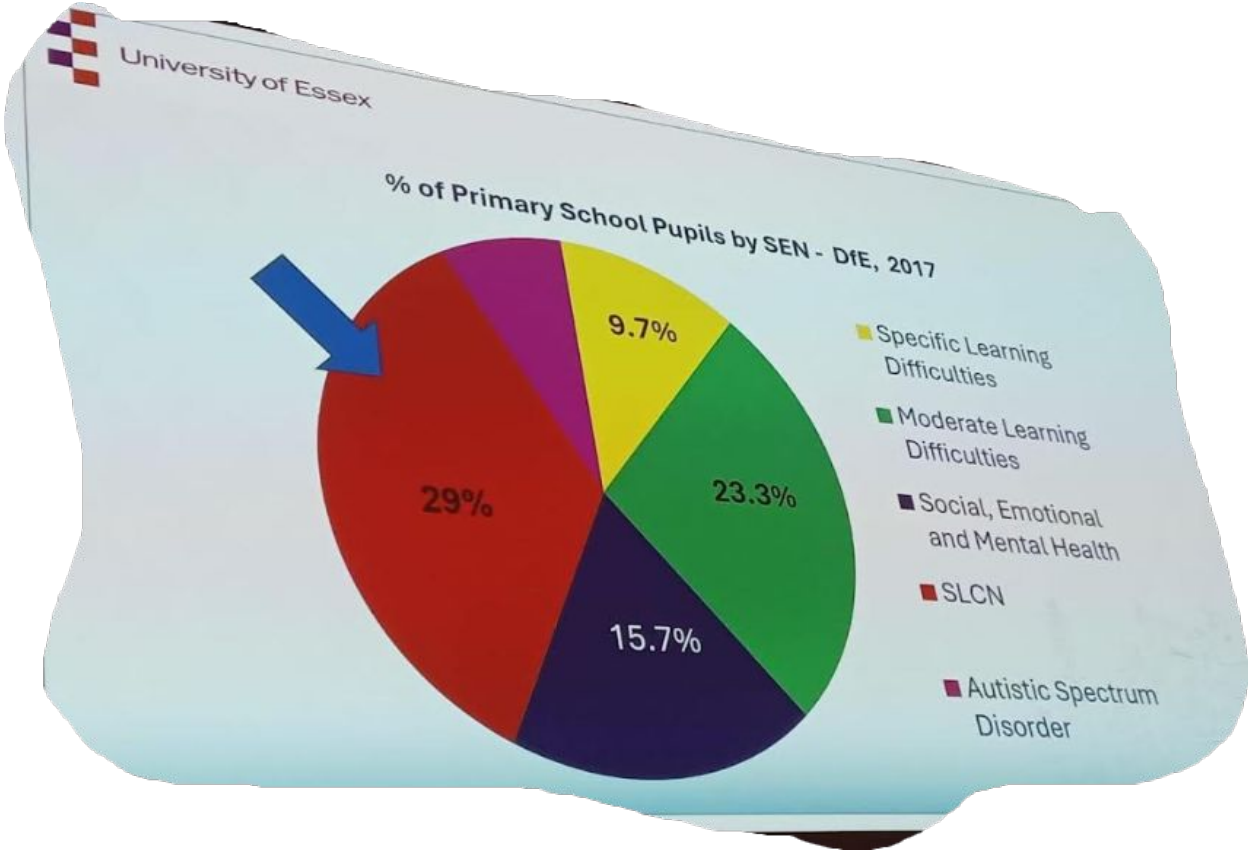

Dels temes que ens ocupen, què ens demanau?

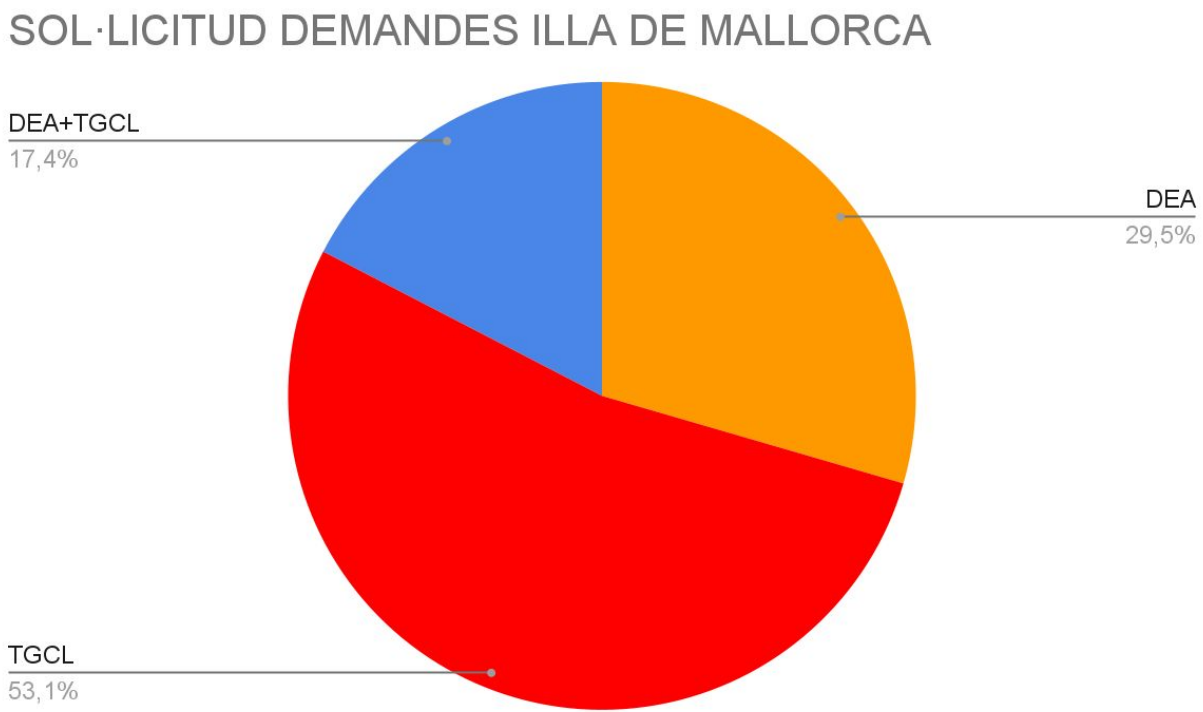

Dels temes que ens ocupen, què ens demanau?

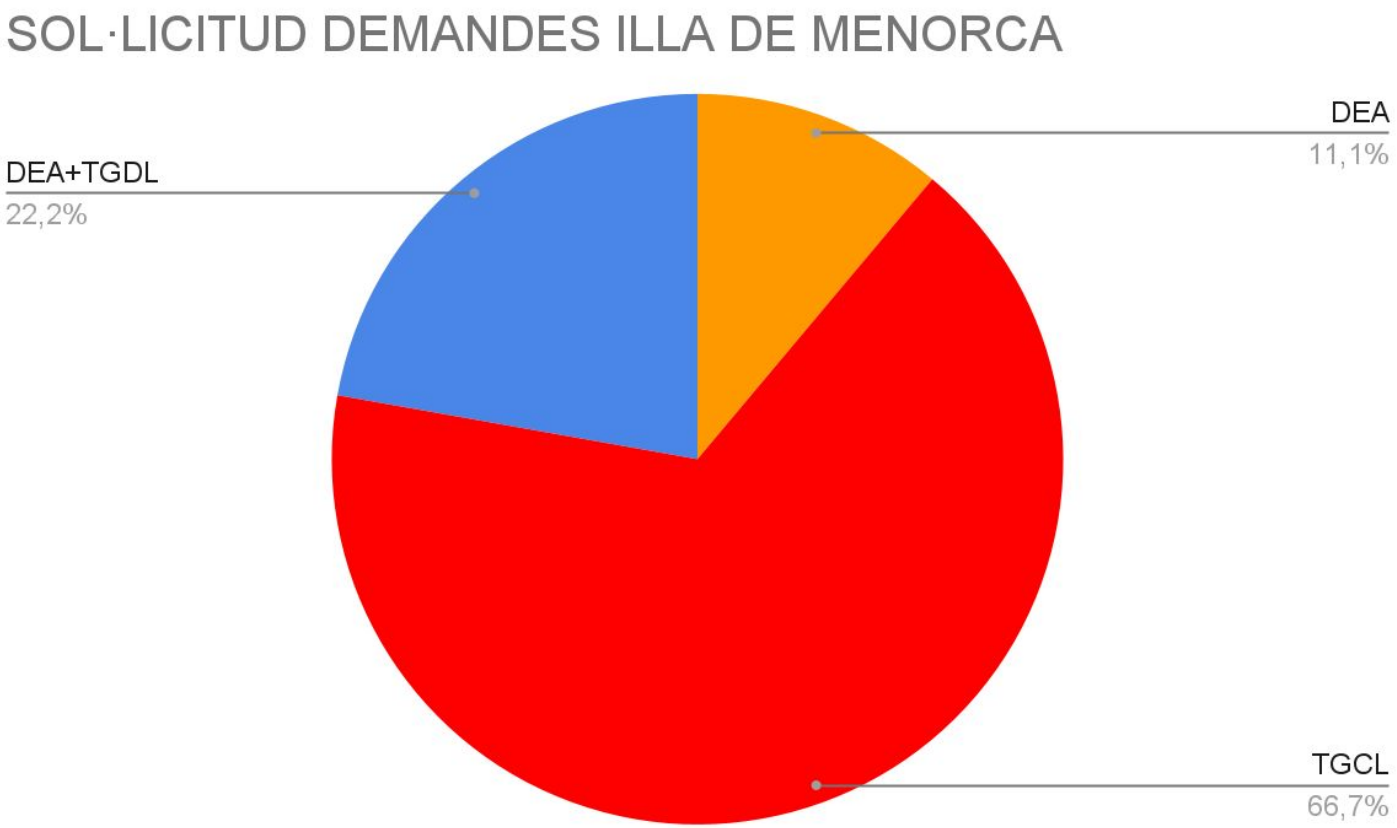

Dels temes que ens ocupen, què ens demanau?

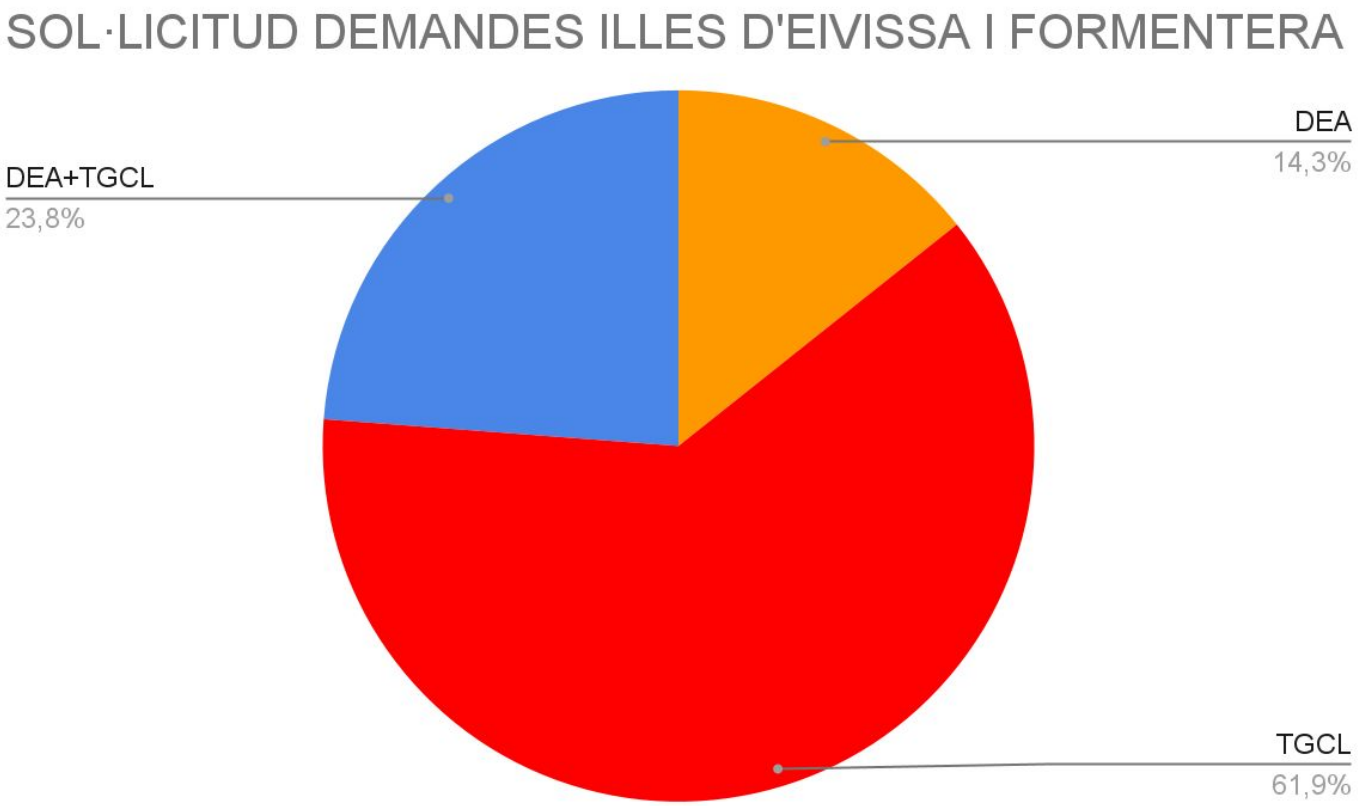

Sol·licitud per etapa educativa

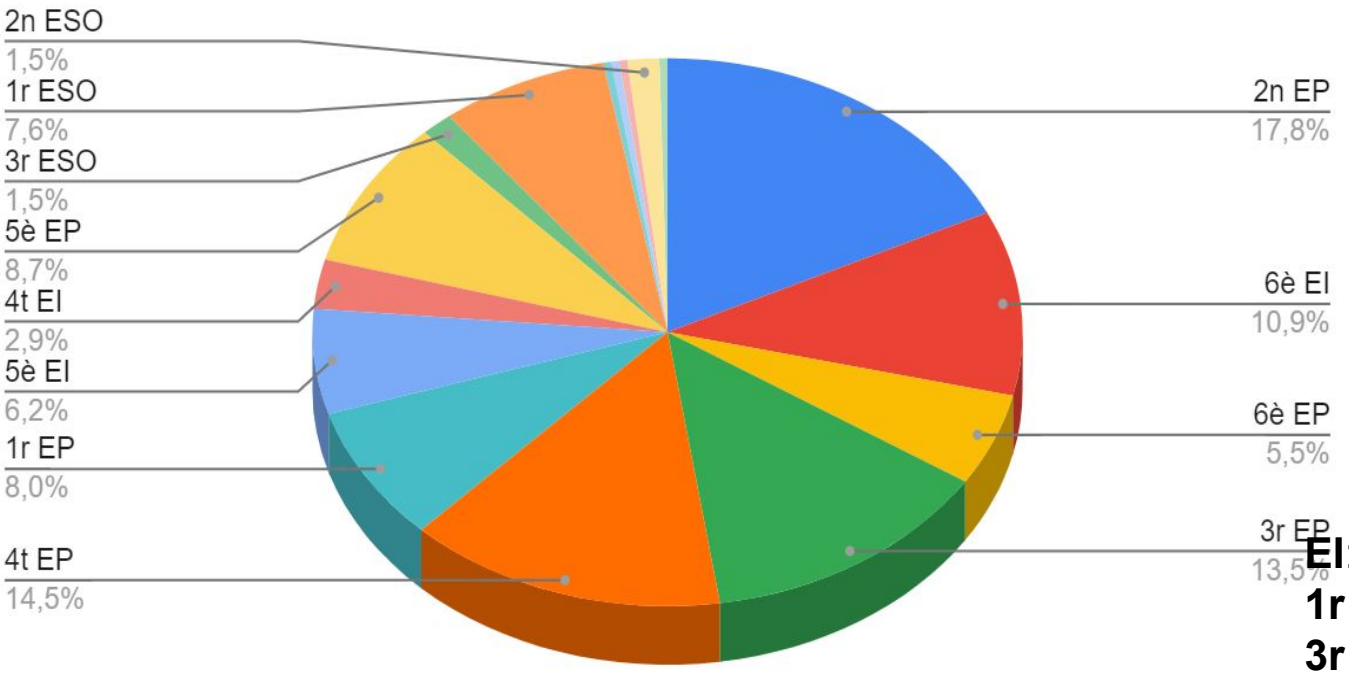

EI: 19,7%
1r i 2r EP: 25,8%
3r i 4t EP: 28%
5è i 6è EP: 14,2%
ESO: 10,6%

Relació de casos per illes i cursos. Juny de 2024

	MALLORCA			MENORCA			EIVISSA I FORMENTERA			TOTAL
	Nous	En seguiment	TOTAL	Nous	En seguiment	TOTAL	Nous	En seguiment	TOTAL	
CURS 2019-20	69	-	69	8	-	8	6	-	6	83
CURS 2020-21	58	46	104	8	8	16	3	5	8	128
CURS 2021-22	61	77	138	7	6	13	12	3	15	166
CURS 2022-23*	56	144	200	11	6	17	10	13	23	240
CURS 2023-24	145	119	264	14	12	26	31	13	44	334

Segons les instruccions:

- Alumnes de segon cicle d'Educació Infantil, Primària i Secundària obligatòria de les Illes Balears

- que presentin dificultats greus de comunicació i llenguatge o d'aprenentatge.

- I que vegin condicionat greument el seu procés d'aprenentatge.

Resolució de la DGPICE de 31 d'agost de 2022.

Annex 1B: Taula de l'alumnat amb necessitats específiques de suport educatiu.

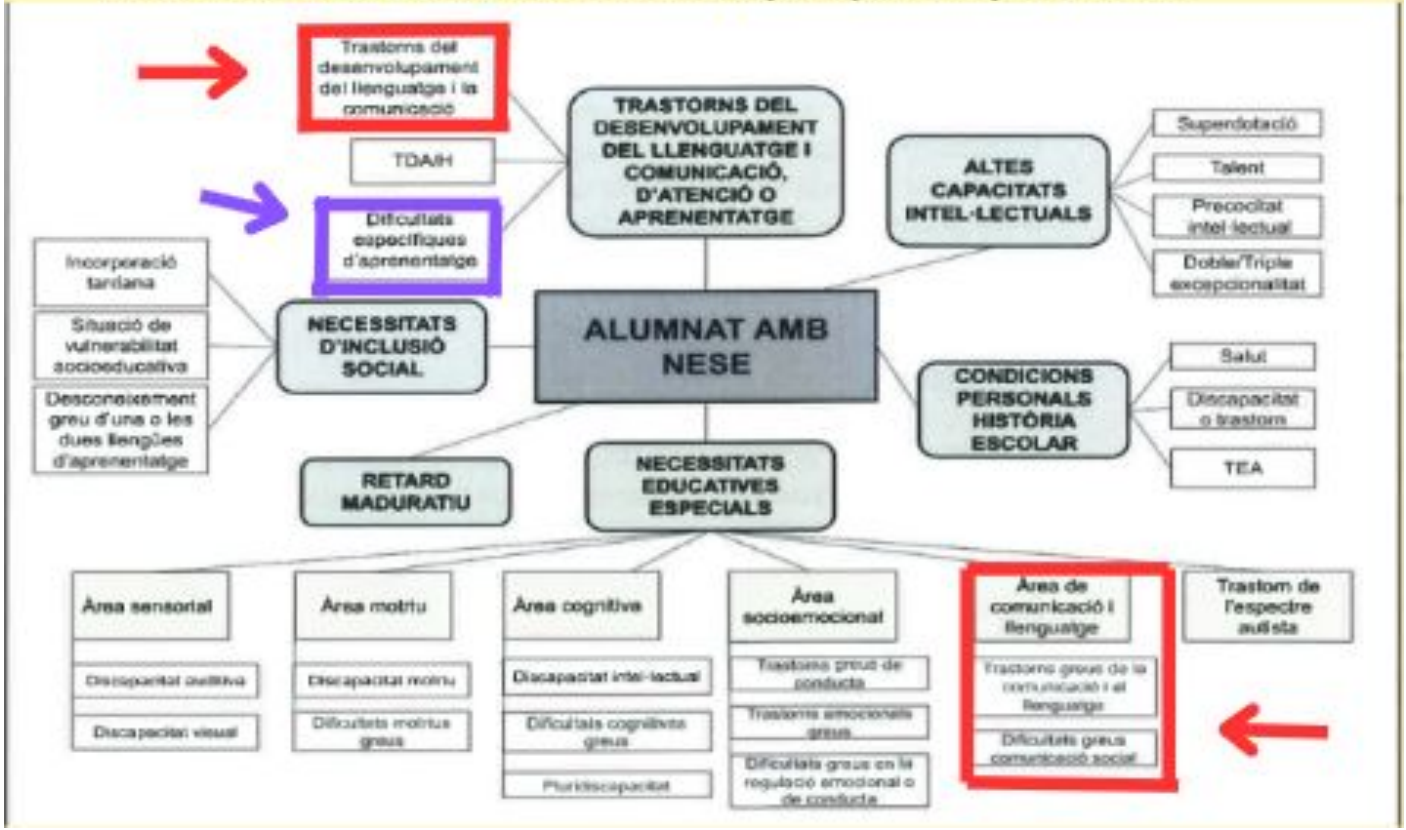

PROPOSTA DE CLASSIFICACIÓ DE LES DIFICULTATS DE COMUNICACIÓ I LLENGUATGE

ELABORADA A PARTIR DE DUES TAXONOMIES:

- CIE-11
- DSM-5

MOTIU: DIVERSITAT DE CLASSIFICACIONS, SEGONS AUTORS
ELEGIM CLASSIFICACIONS INTERNACIONALS RECONEGUDES

QUADRE: DIFICULTATS DE COMUNICACIÓ I LLENGUATGE

NEE : TRASTORNS GREUS DE LA COMUNICACIÓ I DEL LLENGUATGE	NESE: TRASTORNS DEL DESENVOLUPAMENT DEL LLENGUATGE I LA COMUNICACIÓ	EDAT
TRASTORN FONOLÒGIC GREU Parla inintel·ligible, dislàlies múltiples, patrons fonològics irregulars.	TRASTORN FONOLÒGIC MODERAT Dislàlies; alteració fonològica (substitució de fonemes, distorsió o deformació dels fonemes, omissió d'alguns sons, inserció o addició de sons, assimilacions, canvi d'ordre en alguns fonemes, ...	A partir de 3 anys
TARTAMUDESA O DISFÈMIA GREU Dificultats clares per parlar, disfluències (errades) a un percentatge alt de les produccions, amb esforç i tensió, moviments associats, consciència de la dificultat, factors emocionals implicats. Aquesta incapacitat interfereix en les relacions socials i en el rendiment escolar, i provoca un patiment personal elevat.	TARTAMUDESA O DISFÈMIA MODERADA Es caracteritza per la freqüent repetició o *prolongació* dels sons, síl.labes o paraules, o per pauses que interrompen el ritme de la parla. Aquesta incapacitat pot interferir en les relacions socials i en el rendiment escolar, i pot provocar un patiment personal elevat.	A partir de 4 anys
	INICI TARDÀ Amb intenció comunicativa conservada. Producció de menys de 50 paraules.	NOMÉS PRIMER CICLE EI. S'ha de revisar als 3 anys.
RETARD DEL LLENGUATGE GREU Parla inintel·ligible; afectació greu a totes les dimensions del llenguatge. Parla telegràfica. Evolució lenta i costosa. Amb intenció comunicativa.	RETARD DEL LLENGUATGE Parla intel·ligible; no necessàriament dificultats a totes les dimensions del llenguatge. Amb intenció comunicativa.	NOMÉS EI De 3 a 6 anys. S'ha de revisar necessàriament als 6 anys.
TRASTORN DEL DESENVOLUPAMENT DEL LLENGUATGE (TDL)/ TRASTORN ESPECÍFIC DEL LLENGUATGE (TEL) Dificultats persistents en el		A partir de 5-6 anys

desenvolupament del llenguatge que afecten al desenvolupament emocional, social o escolar. Amb retard de llenguatge previ, evolució lenta i costosa, afectació morfosintàctica necessàriament. Resultats CELF-5 mínim a 1,5DT per davall a escales centrals.		
	TRASTORN DE LA COMUNICACIÓ SOCIAL (PRAGMÀTIC) Dificultats persistents en l'ús social de la comunicació verbal i no verbal. Se descarta TEA; dificultats a les escales pragmàtiques (per exemple del CELF-5) i CCC de Bishop.	
MUTISME SELECTIU Incapacitat persistent per parlar en situacions específiques, malgrat que ho pugui fer en d'altres i sense que sigui a causa d'una dificultat pròpiament lingüística. És un trastorn d'ansietat. Aquesta incapacitat interfereix en les relacions socials i en el rendiment escolar, i provoca un patiment personal elevat.		A partir de 3 anys
FISSURES LABIALS, ALVEOLARS I PALATINES Informe mèdic: ORL o maxil·lofacial.		Des del naixement
	DISFONIES GREUS Informe ORL i dificultats persistents i greus.	

*Elaborat en col·laboració amb l'equip especialitzat ECLA

DIFICULTAT DE COMUNICACIÓ I LLENGUATGE segons CIE-11	Correspondència amb DSM-5	EDAT orientativa d'inici	Observacions
6A01.0 Trastorn del desenvolupament del so de la parla	315.39 (F80.0) Trastorn fonològic	A partir de 3 anys	S'ha de determinar segons desenvolupament típic.
6A01.1 Trastorn del desenvolupament de la fluïdesa de la parla	315.35 (F80.1) Trastorn de la fluïdesa d'inici en la infància.	A partir de 4 anys	Disfèmia o tartamudesa. A valuar tipus i grau de disfluència. No evolutiva, persistent.

DIFICULTAT DE COMUNICACIÓ I LLENGUATGE segons CIE-11	Correspondència amb DSM-5	EDAT ORIENTATIVA D'INICI	Observacions
6A01.2 Trastorn del desenvolupament del llenguatge Inclou 6A01.22 Trastorn del desenvolupament del llenguatge amb deficiència principalment del llenguatge pragmàtic	315.33 (F80.2) Trastorn del Llenguatge Trastorn del llenguatge no especificat 315.30 (89) Trastorn de la comunicació social (pragmàtic)	Inici tardà: 2 anys Retard del llenguatge: 3-5 anys TEL/TDL: a partir de 5 anys Trastorn del llenguatge no especificat: a partir de 5 anys	Equival a: Trastorn Específic de Llenguatge (TEL) o del Desenvolupament del Llenguatge (TDL) Inici tardà i Retard del llenguatge, Trastorn de comunicació social

DIFICULTAT DE COMUNICACIÓ I LLENGUATGE segons CIE-11	Correspondència amb DSM-5	EDAT ORIENTATIVA D'INICI	Observacions
6B06. Mutisme selectiu	313.23 (F94.0) Mutisme selectiu	A partir de 3 anys	Trastorn d'ansietat
LA40, LA41, LA42, LA50: Fissures llavials, alveolars i palatines	No consta	Des del naixement	Considerar-les sempre com a greus
MA82. Alteracions de la veu	No consta	Totes	Dis fonies greus

ALERTA:

AVALUACIÓ COM I LLENGUATGE: COMPLEXA

NO SEMPRE REFERIDA A UNA PUNTUACIÓ

NO PODEM UTILITZAR NOMÉS UNA PROVA

Capacitat Intel·lectual:	WISC, WIPPSI, WNV, TONI2, RAVEN, BATELLE (BDI), McARTHY (MSCA), BASS-II
Funcions executives:	ENFEN, NEPSY
Desenvolupament Neuropsicològic:	NEPSY, CUMANES, CUMANIN, Figura de REY6
Llenguatge	CELF-5, CEG, CEG Infantil, TSA, PEABODY (PPTV), McARTHUR-BATES, BOEHM, ITPA, BLOC, ELI, AREHA, AREPA, REGISTRO FONOLÓGICO INDUCIDO, MADURESA FONOLÒGICA SECALL-CRESPÍ, PROVA DE DESENVOLUPAMENT FONOLÒGIC (BOSCH), PSEUDOPALABRAS G.AGUADO, CCC COMMUNICATION CHECKLIST, ALBERTA QUESTIONNARIE (ALDeQ), PLON (Screening), AREL., Test BOSTON, Test BARCELONA, C-VHI-10 (Children Voice Handicap Índex), TMF (Quocient fonorespiratori) Anàlisi de mostres de llenguatge, CUESTIONARIO MUTISMO CREENA, CUESTIONARIO DE FLUIDEZ -FERNÁNDEZ ZÚÑIGA

Proves d'avaluació (més habituals)

Morfosintaxi, Pragmàtica, Semàntica: CELF-5, ITPA, BLOC, Peabody (Comprensió Vocabulari) McArthur-Bates (Inventario Desarrollo Comunicativo), BOEHM, ELI (Evaluación del lenguaje infantil, català i castellà) Anàlisi mostra llenguatge.
Morfosintaxi: CELF-5, BLOC, McArthur-Bates, Anàlisi mostra llenguatge, CEG (Comprensión Estructuras Gramaticales), TSA (Desarrollo de la Morfosintaxis), Anàlisi mostra llenguatge
Semàntica: Peabody (Comprensió Vocabulari), Anàlisi mostra llenguatge, CElf-5
Fonologia: Registro Fonológico Inducido, Prova de Maduresa Fonològica (Secall-Crespí), Prova de Desenvolupament Fonològic (Bosch), AREHA (Análisis del Retraso del Habla), Pseudopalabras G.Aguado, Anàlisi mostra llenguatge, PLON, Subprova integració auditiva ITPA, Anàlisi mostra llenguatge
Pragmàtica: CELF-5, CCC Communication Checklist
*PLON: prova d'screening

Altres eines

Detecció TGL en alumnes Incorporació Tardana: Alberta Questionnarie (ALdeQ), Pseudopalabras G.Aguado
Veu: C-VHI-10 (Children Voice Handicap Index), TMF (Quocient fonorespiratori)
Fluïdesa (tartamudesa): Cuestionario de Fluidez Fernández-Zúñiga
Mutisme: Cuestionario Mutismo CREENA

I la dimensió emocional??

- No ho sé fer, no ho vull fer…hi ha baix rendiment (en tot)
- Dec ser beneit… autoestima baixa.
- Inseguretat
- Dificultats en la relació amb els companys
- Conducta inadequada: provocació, agressivitat…
- Depressió: tristor, canvis d'humor….
- Somatització: mal de cap, vòmits, mal de panxa…
- Ansietat: problemes d'alimentació (desgana o augment ingesta), malsons…
- Vergonya
- Missatges que pot rebre: no s'esforça, és vago, quan vol ho pot fer…

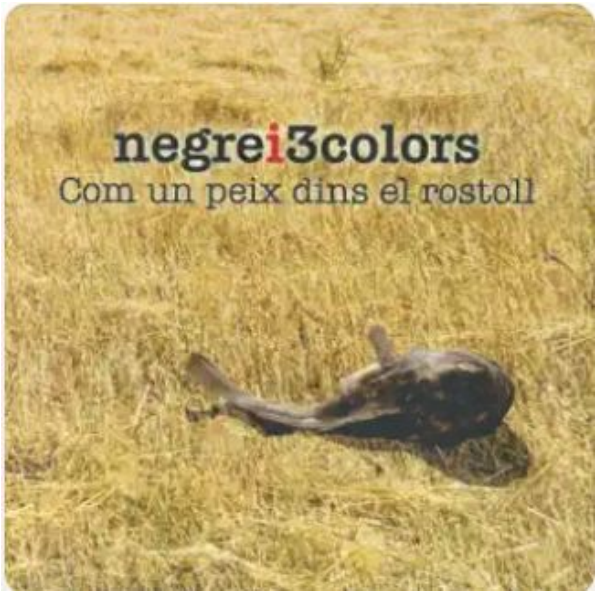

Qüestionari detecció dificultats de llenguatge en alumnes IT

Qüestionari de detecció de dificultats de llenguatge en alumnes d'incorporació tardana (IT)

Alumnes d'Educació Infantil i Primer i segon cicle de Primària:

Centre educatiu: _____ Curs: _____

Nom de l'alumne: _____ Data de naixement: _____

Entrevistador: _____ Nivell d'escolarització: _____

A quina edat va dir el seu fill o filla les primeres paraules?

_____

Creu que el seu fill o filla es comunica fàcilment amb vostè i altres membres de la família?

_____

_____

Es comunica principalment amb paraules o amb gestos?

_____

_____

De vegades és difícil d'entendre el que vol dir? Pot posar un exemple?

_____

_____

Creu que el seu fill o filla parla el seu idioma com els altres infants de la seva edat? Si no és així, pot explicar per què?

_____

_____

Què s'ha de fer abans de sol·licitar ECLA?

Resposta ajustada	Estratègies utilitzades	Gestió del grup	Temps	a alumnes?
Què necessit per comprendre i donar una resposta educativa ajustada?	Quines estratègies pos en pràctica per tal que els meus alumnes puguin aprendre, millorar, avançar en l'aprententatge de totes les dimensions i àrees curriculars?	Jo, com a mestre/a, què puc fer per gestionar un grup amb alumnes amb diferents necessitats?	Ha passat el temps suficient per poder comprovar els resultats de les meves actuacions? (els avanços en Tr de llenguatge i d'aprentantge són lents).	S'han posat en pràctica programes de prevenció? **L'entorn (aula i centre) s'ha d'adaptat a l'alumne?**

Passes estructurades, organitzades: [Procés de derivació]

Però: superposades! complexitat

Efecte “taca d’oli”

En definitiva...

Tot i que s'han intentat estratègies diferents o canvis metodològics, es comprova que l'infant **progressa poc al llarg del temps** i les seves dificultats comunicatives, de llenguatge o d'aprenentatge **són importants**, és quan l'**ECLA** podria d'**intervenir.**

Això no vol dir que hem d'esperar a veure si "madura" o "evoluciona"ja que com més prest s'intervengui millor, sinó que hi ha d'haver una reflexió prèvia des del centre de quines són les mesures i els canvis fets i perquè no han funcionat.

Quin és el tipus d'intervenció que ofereix l'equip ECLA?

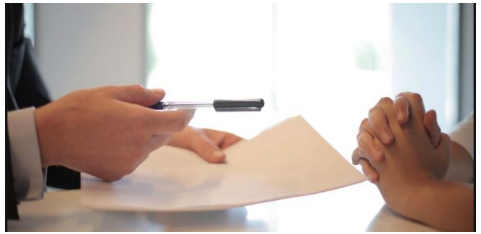

Col·laboració,

anàlisi i reflexió conjunta

avaluació, mesures inclusives i materials,

coordinació amb famílies i serveis externs

*no podem fer intervenció directa, sí avaluació

També: material a la web, elaboració de documents

Per tant...

- Individualització i resposta inclusiva

- Canvi de focus d'anàlisi i de propostes d'intervenció:

  de l'alumne a l'aula

Què feim i què no feim?

Partim d'una demanda individual (tipus de demandes)

Col·laborar en l'avaluació. Ajudar a entendre

Suport a l'aprenentatge de la comunicació, del llenguatge i de les arees curriculars

Dins el context: **enfocament curricular i inclusiu**

Treballar només amb l'alumne

L'avaluació que podria fer l'AL i l'orientador

Programacions paral·leles

sessions de logopèdia

Propostes fora de l'aula

Què feim i què no feim?

Acordam les mesures a partir de les nostres propostes

Treballam amb les famílies

Coordinació amb els serveis externs

Sensibilització a centres

Col·laboració institucional: grups de treball salut-educació, jornades associacions, formació...

Imposar, no tenir en compte qui ho ha de posar en pràctica

Ignorar els infants dins el seu context.

Considerar l'alumne com un ent compartimentat

Formació a centres

Què feim i què no feim?

Propostes concretes, aplicables a cada aula

Elaboració de documents: informe final

Material a la web del SICE

Feina

El mateix per a tots els casos

Informe NESE-PEP, informes específics per serveis externs..

Encara no tenim blog, instagram, twitter, informació a les xarxes..

Miracles

Resumint: què defineix la nostra intervenció?

Col·laborar més que assessorar

Que serveixi per aplicar a altres grups i casos

Alerta: ajustar expectatives

Canvi de mirada des de “l’alumne amb un problema” a “què es pot fer per a què tots els alumnes aprenguin”

“Això m’anirà bé per tots”

Quina informació ens enviau?

Formulari de sol·licitud i Qüestionari ECLA. https://www.caib.es/sites/diversitat/ca/ecla/

S'adjunta la clàusula de protecció de dades.

Quines característiques detectau?

Quines actuacions heu fet?

Què necessitau de l'equip?

Al full de sol·licitud (GESTIB), ens interessa tenir informació sobre:

- Quines característiques té l'alumne (la demanda ha de ser individual)
- Dins quin context es troba
- Quines estratègies metodològiques s'apliquen
- Quins suports reb
- Quins recursos externs hi estan implicats
- Quines proves d'avaluació s'han administrat

Qüestionari ECLA d'observació de la comunicació i el llenguatge.

- EN FORMA DE RÚBRICA: 3 NIVELLS
- SEGONS 4 DIMENSIONS
- LLENGUATGE ORAL I ESCRIT
- GRAELLES PER EDUCACIÓ INFANTIL – 2n cicle, EDUCACIÓ PRIMÀRIA I SECUNDÀRIA

Per què aquest ordre en les preguntes?

Per ajudar a reflexionar

Model de Resposta a la Intervenció

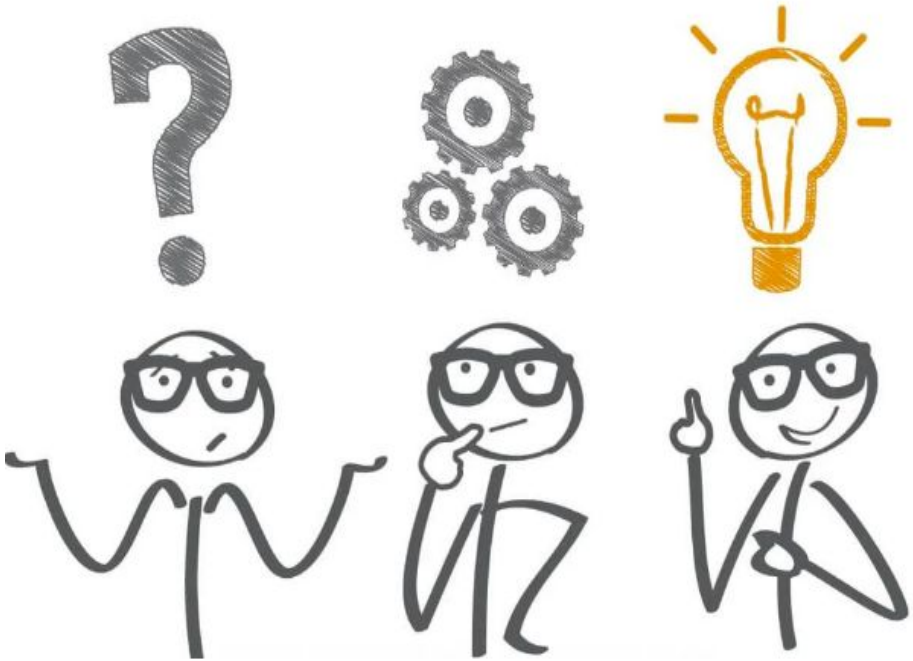

Ens posam en contacte amb el centre

- Amb l'orientador o amb la persona de contacte indicada.
- Per telèfon o correu electrònic
- Demanam informació:
  - informe d'intervenció
  - informe NESE/PEP
  - informes escolars, AL, suport
  - informes mèdics
  - **mostres de llenguatge oral i escrit**

Entrevista o reunió amb l'equip docent

- Presencial o a distància, per videoconferència.
- Recollim informació sobre l'alumne i el seu context: organització de centre i d'aula: horaris, aspectes metodològics, organització de recursos...
- Aspectes comunicatius i d'aprenentatge, de l'entorn familiar, de relacions socials, recursos externs.
- Com veuen l'alumne i la seva evolució. Aspectes positius o fortaleses.

Observació a l'aula.

- Dinàmica de l'aula: aspectes comunicatius, atenció, organització de l'aula i recursos disponibles.

  Quines circumstàncies afavoreixen la comunicació dins l'aula, com es treballa la lectoescriptura?

- Punts forts en el grup, en el docent, en el context. Partim dels facilitadors que ja posen en pràctica.

Anàlisi de la informació recollida.

Què necessitam per acabar de comprendre la situació atenent a la demanda o sol·licitud que ens plantegen:

a) Mostra de llenguatge. (mestra d'AL, suport, tutora…)

b) Sovint completam l'avaluació

Avaluació i conclusions sobre la valoració diagnòstica

- Característiques comunicatives i lingüístiques.

  Objectiu: comprendre què entén l'alumne, quines possibilitats d'expressió mostra, com se pot relacionar i perquè, com aprèn i perquè.

- Dins el context

- Conclusions

Propostes d’intervenció. Ah! A això ho puc aplicar a tots!

- Sempre des d’una perspectiva inclusiva

“L’escola és un espai que requereix unes habilitats comunicatives i lingüístiques específiques per poder accedir amb èxit al currículo escolar. A l’etapa d’educació infantil la majoria d’activitats són orals i amb suports visuals, i a mesura que aprenen a llegir i escriure, l’accés a l'aprenentatge dependrà de les habilitats d’alfabetització. Les dificultats en l'adquisició del llenguatge oral i de la lectoescriptura suposa un obstacle per l’aprenetatge de le matèries amb components lingüístics, però també en altres matèries. Si no es proporcionen les mesures i els suports molts d’aquests alumnes poden acabar amb un baix rendiment acadèmic i/0 fracàs i abandonament escolar. “

Principis bàsics de la intervenció de l'ECLA

- INCLUSIÓ
- MODEL DE RESPOSTA A LA INTERVENCIÓ
- DISSENY UNIVERSAL D'APRENENTATGE
- INTENSITATS DE SUPORT
- PRÀCTICA BASADA EN L'EVIDÈNCIA
- MODEL COL·LABORATIU

Propostes d'intervenció. Ah! A això ho puc aplicar a tots!

- Partim de l'aula i són propostes per treballar dins l'aula. I a ca seva.
- Adaptades al que se fa a l'aula i al centre. Propostes realistes.
- Partim de l'aula i són propostes per treballar dins l'aula. I a ca seva.
- Adaptades al que se fa a l'aula i al centre. Propostes realistes.

- Són adaptades al currículum, al que se treballa a l'aula. No feim programes paral·lels.
- Oferim materials que ajudin a aplicar les propostes.
- Tenim en compte l'entorn familiar i els recursos externs.
- En tots els casos que hem treballat, els alumnes necessiten un suport o intervenció logopèdica (potser altres) fora del centre.

Comentaris:

- Individualització no és contrari a inclusió
- De veure un alumne amb dificultats, a una situació d'aula que afavoreixi l'aprenentatge de tots. ÉS MOLT IMPORTANT AQUEST CANVI DE MIRADA
- Les propostes serveixen com a pautes d'intervenció a altres possibles casos, i també com a pistes per a la prevenció (que no és dins les nostres funcions)

REPTES COM A DOCENTS

- Incloure les dimensions a treballar a l'aula, a la dinàmica i metodologia d'aula
- Sense fer programes paral·lels
- Tenir en compte la neurodiversitat

  (DUA- Programació multinivell)

"Això m'anirà bé per tots"

Reeducació i beques

- No necessiten només un mestre de repàs (pot ser complementari)

- Necessiten atenció especialitzada.

Reunions de coordinació:
equip docent, família, serveis externs

- Se fa la devolució d'informació
- S'acorden quines estratègies s'implementaran
- Quin seguiment farem
- Qui hi participa?

Informe definitiu.

- Ha d'estar signat i segellat.
- S'ha d'arxivar a l'expedient de l'alumne.
- Encriptat. Clau.

Canvi de mirada

Des de...	a....
no s'esforça prou	necessita suport, acompanyament
és gandul	això no ho pot entendre sense adaptar
no vol	no pot
no té prou capacitat	pot aprendre amb les eines adients
necessita un programa diferent	podem treballar tots el mateix
hauria d'anar a un lloc específic	d'acord, però a l'escola pot aprendre

Per tant…

Sensació circular: partim d'un alumne, anam al context, però acabam amb un informe individual.

Necessitam fer canvis? Estam en constant revisió…

Sempre ens anam dels centres amb aprenentatges nous que ens serveixen i aplicam, i transmetem d'un centre a un altre

PER ACABAR…triau

una idea amb la que te'n vas
una pregunta que te formules
una sensació que et defineixi ara

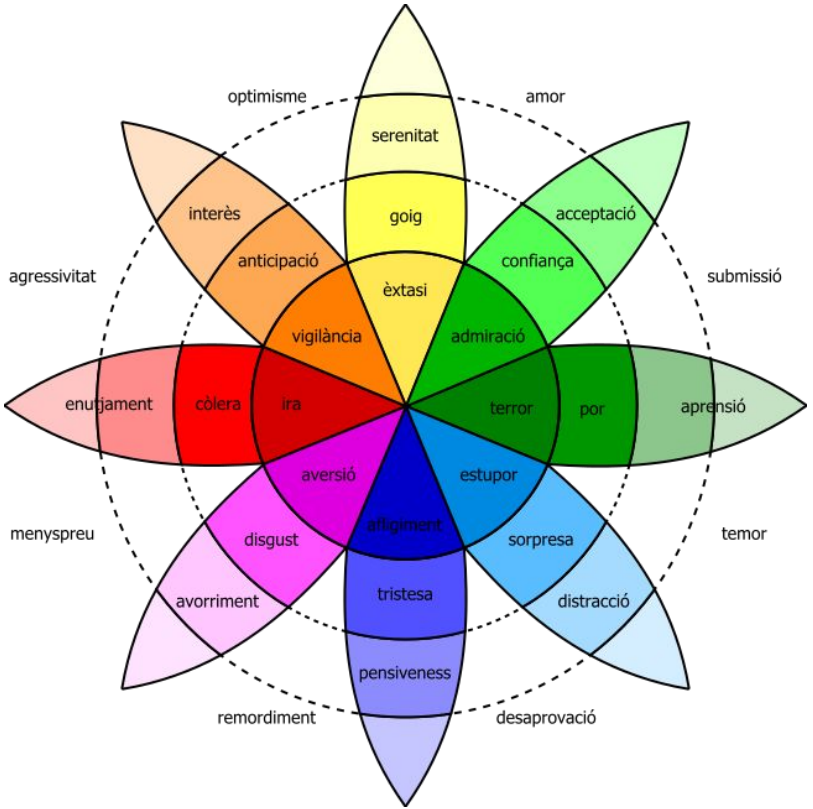

CONTACTE

Correu SICE

ecla@dgpice.caib.es

Gràcies

